

Вакулич Володимир

“СВЯЩЕННА” МІСІЯ АСОЦІАЦІЇ “БРАТИ-МУСУЛЬМАНИ”

Міжнародний тероризм як явище глобалізуючого світу всебічно вивчається і тлумачиться багатьма дослідниками. При цьому спостерігається традиційний епістемологічний парадокс: чим ближче ми пізнаємо об’єкт дослідження, тим більше переконуємося в тім, що ми занадто мало його знаємо.

Автор не претендує на спростування цієї закономірності, а лише має на меті в цій статті показати в цій статті, наскільки ще непізнаним об’єктом залишається міжнародний тероризм і яку роль у його поширенні, зокрема, відіграє така специфічна асоціація, як “Брати-мусульмани”.

У статті *ставиться завдання* простежити роль цієї радикальної ісламістської організації в обстоюванні традицій воєнничого ісламу, в його протистоянні із наступом західної цивілізації.

На думку фахівців, асоціація “Братів-мусульман” вважається однією з основних екстремістських організацій. Вона заснована в 1928 році шкільним вчителем Хасаном аль-Банном. До 1936 року партія існувала як благодійна і просвітницька асоціація, але її спрямованість змінилася з появою Саїда Кутуба. Наприкінці 40–50-х років члени організації вчинили низку політичних убивств у Єгипті. Після замаху в 1954 році на президента Єгипту Гамалю Абделя Насера асоціація була розгромлена. Відродження її розпочалося в кінці 60-х на початку 70-х років, штаб-квартира розташована в Саудівській Аравії, а сама вона набула міжнародного характеру¹.

Організація в різних регіонах світу має різні назви, вона поділена на численні угруповання: “Аль-джамаат аль-ісламія”, “Джамаат такфір і хіджра”, “Асбат аль-ансар”, “Ібад ар-рахман”

та інші, які відмінні одне від одного переважно підходом до питань розподілу влади між собою і методики дій.

Найбільш виразно характеризують асоціацію її верховний наставник (Аль-муршид аль-аам) та чітка ієрархічна структура. З 1996 року наставник обирається терміном на шість років (раніше цей термін не був обмежений). Згідно зі статутом, кандидатом на пост верховного наставника може висуватися активний член асоціації, який досяг сорока років і має стаж перебування в організації не менше 15 років. Для затвердження кандидатури верховного наставника необхідне засідання верховної консультативної ради, яка складається з 30 чоловік і є вищим законодавчим органом. Другою людиною в організації є заступник верховного наставника (Наіб аль-муршид аль-аам). Вищий виконавчий орган партії – кабінет наставника (Мактаб аль-іршад), роботою якого керує верховний наставник. Для виконання найбільш відповідальних доручень, а також для організації масових безпорядків і терористичних актів, існує спеціальна організація “Ат-Танзим аль-хас”, члени якої проходять спеціальний відбір і навчання методам конспірації. Подібним чином організоване управління філіями в різних країнах.

Члени асоціації чітко ранжовані: поділяються на чотири основні категорії. Перша – “допомогаючі” (ті, хто не пройшов обряду формального вступу в організацію; вони проходять випробувальний термін). Друга – ті, хто приєднався, тобто нещодавно прийняті до лав організації. Треті – діючі члени, тобто ті, хто довів свою відданість організації на практиці. Четверта – “брати, які борються за спільну справу”. Вони становлять керівне ядро організації на чолі з комітетом з 28 чоловік.

Регіони діяльності “Братів-мусульман” можна умовно поділити на чотири категорії: країни фінансування (переважно держави Перської затоки); країни, де екстремістам надається широка можливість висловлювати свою точку зору і де вони знаходять політичний притулок (Західна Європа, США); країни, де екстремісти мають політичну владу або ж вплив (Судан, Афганістан, Йорданія, Кувейт); країни, де екстремісти

здійснюють терористичні акти (Алжир, Єгипет, Філіппіни, країни СНД і Східної Європи).

Розглянемо докладніше структуру асоціації на прикладі арабських держав, які презентовані всіма чотирма категоріями. Країни Перської затоки переважно належать до країн фінансування, але, крім цього, в цих державах екстремісти вербують своїх прихильників, мають політичний вплив (Кувейт), випускають свою літературу і здійснюють теракти (Саудівська Аравія). Те саме можна сказати й про решту арабських країн. Особливо інтенсивно терористична діяльність ведеться в Єгипті, Алжирі, Лівані, Сирії, де екстремісти мають політичний вплив. Наприклад, в Лівані був депутатом ідеолог партії “Брати-мусульмани” Фархі Якан.

Регіональні угруповання асоціації існують в Афганістані, Бахреїні, Єгипті, Йорданії, Ємені, Катарі, Кувейті, Лівані, ОАЕ, Пакистані, Сирії, Судані, Туреччині, а також у Великобританії, Данії, США, Франції, ФРН, Швейцарії, представники цієї організації є і в країнах СНД.

В інших країнах асоціації очолюють верховні спостерігачі (Аль-муракіб аль-аам), вищим виконавчим органом є Виконавчий комітет (Аль-мактаб ат-танфізій). В середині держав для роботи в провінціях, призначаються керівники провінційних відділень.

У 1972 році від “Братів-мусульман” відокремилася бойова організація, яка називає себе “Джамаат аль-муслімін”. Керівником її став представник “братів” Шукрі Ахмад Мустафа. Міжнародного розголосу ця організація набула після викрадення і вбивства в 1977 році єгипетського міністра у справах вакфів шейха аз-Захабі. Він вважав цю організацію гілкою забороненої в Єгипті організації, яка називалась “Ат-Тахрір аль-ісламі”. У свою чергу ця організація веде свою історію від створеного в Єгипті в 1952 році відділення організації “Хізб ут-Тахрір аль-ісламі” так званої “Партії ісламського визволення”. Ця структура була створена приблизно 50 років тому Та-кіюддіном Набахані. Вона діє в основному в країнах Близького

і Середнього Сходу, нині набула поширення і в деяких країнах СНД. Прибічники її спрямовують свою діяльність в основному на молодь.

У 1978 році у зв'язку із забороною згадуваної “Джамаат аль-муслімін” частина її членів почала діяти під назвою “Ат-такфір валь-хїджра”, а інша частина організації лише трохи змінила свою назву і стала називатися “Аль-джамаат аль-ісламія”. В організаційному плані вона майже ідентична “Братам-мусульманам”. До 1996 року її лідером був Умар Абд Аррахман, однак у 1996 році він був заарештований за звинуваченням у причетності до вибуху в Міжнародному торговому центрі в Нью-Йорку та спробу замаху на президента Єгипту Хосні Мубарака. Бойовим крилом цієї організації є так звана “Катаїб аль-шахїд талаат ясин”. Пропагандистським крилом її є “Джінах ад-даваа” (Відділ призову), основне завдання якого – пропаганда своєї ідеології і відбір підходящих кандидатур для вступу до лав руху. Як правило, члени “Джінах ад-даваа” ведуть активну роботу серед населення бідних кварталів міста і в сільській місцевості. В Єгипті вони найактивніше працюють в мечетях, які не перебувають під контролем міністерства вакфів АРЕ. З метою конспірації ці організації існують незалежно одна від іншої і мають різні назви².

Основна мета “Братів-мусульман” – утворення ісламської держави. Відомий публіцист Сайїд Кутуб в одній зі своїх книг пише: “Як тільки утворилась організація, вона повинна вступати в боротьбу за мету, заради якої створена”. Очевидно, ця мета – знищення того, що не базується на ісламі. Іншими словами, прикриваючись лозунгами ісламу, “брати” борються за досягнення своїх цілей³.

Діяльність організації має три аспекти: економічний, політичний і ідеологічний. При цьому ставляться завдання досягти мети легальним шляхом: беручи участь у виборах, у бізнесі, виховуючи молодь; також нелегальним: влаштовуються засади, організовуються вибухи. Такий “розподіл праці” дає змогу політичному керівництву відмежуватися від здійснених

терактів. Своїх прихильників асоціація в основному залучає до активної діяльності під приводом навчання читати Коран, вивчати арабську мову та висловлювання пророка. Молодь, спокушена пропагандою, спрощеними примітивними концепціями і матеріальною допомогою, приймає їхню ідеологію, зокрема вважати тих, хто не приєднався до них, кефірами (невірними).

У неісламських державах “Брати-мусульмани” часто видають себе за політичних біженців. Згідно із заявою міністерства внутрішніх справ Єгипту, станом на 27 лютого 1997 року за межами держави перебувало 153 екстремісти, які були оголошені в розшук. У заяві зазначалося, що вони переховуються в багатьох країнах світу, в тому числі США, Великобританії, Італії, Німеччині, Австрії, Швейцарії, Нідерландах, Данії, Боснії, Хорватії, Пакистані, Судані Ємені, Катарі та ін.

Під маскою просвіти серед молоді створюються угруповання, які мають різні назви, але входять в одну організацію під назвою “Всесвітня асоціація ісламської молоді”. Вона відома також під англійською абрвіатурою WAMY. Ця асоціація має своїх представників і членів в Європі, Америці, а також в країнах СНД; штаб-квартира її розташована в одному з приміських районів Вашингтона. Президентом і скарбником WAMY є Абдулла Бен Ладен – рідний брат Усама бен Ладена.

Одне із головних завдань WAMY – навчання молоді читанню і тлумаченню Корана згідно з ісламістськими переконаннями. Проте навчання у спеціальних таборах організовується і для людей різного віку. Для пропаганди своєї діяльності асоціація та її дочірні структури проводять різні конференції і “круглі столи”, на які запрошують також і представників влади, які в більшості випадків можуть і не знати, що все це організовано лідерами екстремістських організацій⁴.

В організації “Брати-мусульмани” існують політичні і терористичні підрозділи. До терористичних належать так звані угруповання “Аль-Джіхад” і “Аль-джамаат аль-ісламія”. В лютому 1998 року ці угруповання увійшли до складу об’єднаної групи, організованої Усамою бен Ладеном.

Підготовка бойовиків здійснюється поетапно, в спеціальних таборах. На першому етапі викладаються основи конспірації, методи уникнення спостереження та переслідування, навчання водінню автомобілем, орієнтування на місцевості, топографії і методи надання першої медичної допомоги. На другому – навчають володіти зброєю, технікою диверсій і здійсненню озброєних нападів, на третьому – перевірка отриманих знань на практиці.

Найбільшого резонансу набули теракти, скоєні членами цієї організації: в Сирії “брати” в червні 1979 року розстріляли курсантів військового училища в Халебе. Потім протягом року вбили більше ста чиновників, журналістів, поліцейських та духовних осіб, зокрема, муфтія шейха Мухамада Аш-Шамі, який виступав проти їхньої ідеології і підтримував зв’язок з урядом (в мечеть, в якій він молився разом зі своїми помічниками, увірвалися озброєні люди і вбили їх). У серпні 1995 року в Лівані був вбитий голова асоціації “Ісламські благодійні проекти в Лівані і за кордоном” шейх Назар Халабі. Крім того, в ліванській газеті “Ніда аль-Вата” повідомлялося: “Угрупування “Асбат аль-ансар” оголосило про те, що завершена підготовка необхідної кількості людей для виконання операцій проти російських об’єктів у Лівані”.

2 лютого 1982 року представники асоціації підняли повстання в місті Хама, але воно було придушене. Сотні “братів” були арештовані, деяких стратили за вироком військових трибуналів.

Одним з голосних терактів, здійснених цією організацією, стало вбивство президента Єгипту Анвара Садата. Його двічі намагалися ліквідувати в січні 1981 року, а 6 жовтня цього ж року він був вбитий на військовому параді. Цей злочин організувала одна з бойових груп партії “Брати-мусульмани” – “Аль-Джихад”, яку в той час очолював Мухаммад Абдуссалам Фарадж. До страти Анвара Садата присудив відомий своїми екстремістськими поглядами Умар Абд аль-Рахман.

19 листопада 1995 року цією ж групою був організований вибух єгипетського посольства в Пакистані. Автомобіль,

начинений вибухівкою, за кермом якого був терорист-смертник, протаранив ворота посольства, внаслідок чого загинуло 17 чоловік і близько 60 дістали поранення. 12 жовтня 1990 року іншою бойовою групою “Братів-мусульман”, було здійснено ббивство спікера парламенту Ріфаата Мах-губа.

Спроба замаху на президента Єгипту Хосні Мубарака була здійснена в столиці Ефіопії Аддіс-Абебе 26 червня 1995 року: кортеж президента був обстріляний з вікон житлового будинку. В 90-і роки представники асоціації вчинили низку терактів проти туристів, які відвідували історичні місця Єгипту. Наприклад, 18 квітня 1996 року четверо терористів розстріляли грецьких туристів перед готелем “Європа”.

Найбільший злочин проти іноземних туристів був скоєний 17 листопада 1997 року в Луксорі, коли загинуло 58 чоловік.

Навіть наведений короткий перелік “бойових заслуг” войовничих ісламістських угруповань, мережа котрих розсіяна по світу, показує, яку роль відіграють “Брати-мусульмани” в житті мусульманського (і не тільки) населення різних країн світу. Але асоціація, її філії та створені ними міжнародні терористичні угруповання не вижили б без урядів (режимів), які їм надають всляку допомогу і підтримку. Терористи існують не в безповітряному просторі: вони навчаються, тренуються, озброюються, тобто готуються до терактів у безпечних сховищах на території, наданій їм для цього терористичними державами. Часто ці держави (режими) забезпечують їх інформацією, грішми і матеріальною допомогою з метою підриву стабільності в могутніших державах – конкурентах. Ці режими розгортають по всьому світові пропагандистську кампанію, щоб метою оббільити терор, звести наклеп на його жертви і виправдати тих, хто скоює терористичні акції.

Міжнародна терористична мережа спирається на уряди Ірану, Сирії, на режим талібів, які контролюють Афганістан, на Палестинську адміністрацію, Суданський уряд і на деякі інші арабські режими. Вони опікуються Усамою бен Ладеном в Афганістані, “Хезболла” та іншими терористичними організаціями в

Лівані, які перебувають під контролем Сирії; ХАМАС, “Ісламським джихадом”, угрупованнями ФАТХ і “Танім”, які базуються в Дамаску, Багдаді і Хартумі.

Ці держави і терористичні організації підтримують одна одну не тільки політично, а й оперативно. Так, наприклад, палестинські угруповання тісно співпрацюють з “Хезболлою”, яка, у свою чергу, слугує з’єднуючою ланкою між ними і Сирією, Іраном і бен Ладеном, а також має філії в таких державах, як Єгипет, Ємен і Саудівська Аравія.

Вважається, що активізація міжнародного тероризму стала результатом декількох подій, що сталися в останні десятиріччя. Головна з них – революція Хомейні з метою створення в Ірані клерикальної ісламської держави та відповідної духовної бази для розпаду войовничого ісламізму, який часто використовує терор. Не менш важливе значення мала перемога в афганській війні міжнародного братства моджахедів. Ісламісти-фанатики, до яких належить й Усама бен Ладен, побачили у своїй перемозі доказ зверхності правовірних мусульман над слабкими державами невірних. Вони дійшли висновку, що їхній вищій волі не зможе протистояти навіть держава, яка переважає їх за озброєнням.

Хоча окремі елементи ісламських терористичних організацій можуть добиватися локальних цілей і брати участь у локальних конфліктах, головна мотивація терористів – вороже ставлення до Заходу. Терористи прагнуть повернути історію назад і визнати іслам як панівну силу в світі. Зробити це вони збираються не цивілізованим шляхом, а шляхом знищення свого ворога. Ця ненависть – продукт підсвідомого невдоволення, віками тліючого у громадян деяких районів арабського й ісламського світу.

Тим часом більшість мусульман у всьому світі, в тому числі переважна більшість кількісно зростаючих мусульманських общин на Заході, не сприймають такої інтерпретації історії. Ігнорується й заклик фанатиків до священної війни проти Заходу. І хоча порівняно з миролюбною більшістю мусульман

кількість екстремістів невелика, їм нерідко вдається забезпечити тил для ісламської войовничої ідеології⁵.

Найбільше їх дратує те, що багато століть тому Захід зупинив тріумфальне вторгнення ісламу в серце Європи. Окрім того, віра в первісну зверхність ісламу над усіма іншими релігіями сприяє розпалюванню ворожого ставлення до ненависного їм Заходу, який проник у володіння ісламу в Північній Африці, на Близькому Сході і в Перській затоці. В першу чергу, очевидно, саме тому прозахідні режими на Близькому Сході були повалені (в тому числі і в Ірані).

Це, зокрема, ілюструється тим, що Усама бен Ладен у 1998 році закликав до джихаду – священної війни проти США. Як головну причину він назвав США, які “окуповують землі ісламу в самому святому місці”, тобто, “на Аравійському півострові, – стверджує бен Ладен, – де Америка грабує багатства ісламу, диктує свою волю його правителям і знищує мусульманський народ”⁶. Для того, щоб відновити міцність войовничого ісламу, потрібно знищити головну рушійну силу Заходу – Сполучені Штати. Якщо ж Америку поки що неможливо знищити, її можна спочатку принизити, як це було під час тегеранської кризи, а потім знову й знову атакувати, поки не буде поставлена на коліна⁷.

Щоб зрозуміти, в чому істинна небезпека войовничого ісламу, порівняємо його з іншою ідеологією, яка прагнула до світового панування, – комунізмом. І комуністи, і войовничі мусульмани ставили собі ірраціональні цілі, але комуністи, коли їм доводилося вибирати (наприклад, під час кубинської кризи або в Берліні) чи відстоювати свою ідеологію, чи виживати, – обирали життя. А ісламські фанатики, спираючись на ірраціональну ідеологію, не жаліють ані власного життя, ані життя своїх ворогів. Комуністи рідко використовували бойовиків-самогубців, тоді як войовничі мусульманські фанатики використовують їх цілі орди, оточуючи їх ореолом мучеників і обіцяючи, що їх вчинки забезпечать їм вічне блаженство. Цей суто психологічний аспект ісламського фанатизму й робить його вкрай небезпечним для світової спільноти.

Наявність терористичних угруповань у різних країнах значною мірою знімає необхідність застосовувати авіацію або міжконтинентальні ракети для доставки ядерних бомб до цілі: смертники-терористи самі можуть бути засобами доставки. Внаслідок чого може бути не вибух бомби, доставленої в автомобілі, а вибух атомної бомби в одному з підвалів найнаселеніших міст Америки або Європи.

Поки що вони використали для знищення веж-близнюків два літаки, повністю заправлених паливом. Але якщо повернеться шанс, використають його, щоб скинути на Америку і її союзників атомні бомби. Не виключено, що застосують також потужну хімічну і бактеріологічну зброю.

Крім того, за ті декілька років, протягом яких пильність світового співтовариства дещо послабшала, з'явилися нові групи всіляких терористів. У першу чергу варто звернути увагу на діючі в США загони так званого “Руху патріотів”, які проголосили своєю метою підготовку до рішучого протиборства з “сатаністським” федеральним урядом. Серед членів цього руху переважають послідовники войовничого ісламу різних відтінків, які вважають, що їм випала доля очолити фінальне протиборство з “Великим Сатаною” – Сполученими Штатами.

Що можна протиставити цій хвилі тероризму, ще не зовсім зрозуміло. Із зростанням тероризму удосконалюються й засоби насильства, починаючи зі стрілецької зброї, яка використовувалась проти окремих осіб, і закінчуючи автоматами для знищення цілих груп людей, автомобілями, начиненими вибухівками, якими можна зруйнувати цілі будівлі, і смертельно небезпечними хімічними речовинами, які, як це було в Японії, можуть створювати загрозу для мешканців цілих міст. Уряди багатьох країн досі не усвідомили загрозу того, що міжнародні терористичні організації в недалекому майбутньому можуть стати володарями могутніх засобів масового знищення і з їх допомогою створити глобального терористичного монстра.

¹ Васильев А.М. История Саудовской Аравии. – М., 1999. – С. 670. Востоковедный сборник. Выпуск III. – Симферополь, 1999. – С. 220.

² *Аль-Кайси Маруан Ибрахим*. Нравы и нормы поведения в Исламе. – Симферополь, 1999. – С. 250.

³ Современный терроризм. Анализ основных направлений. – Минск, 2000. – С. 446.

⁴ *Тамим, Ахмед*. Истинный путь. – К., 1998. – С. 80.

⁵ *Ниязи Мустафа Хамза*. Источники Корана. – М., – 1993, С. 80.

⁶ “Аль-Кудс аль-Араби”. – 1998 р. – 23 лютого.

⁷ Сумерки глобализации: Настольная книга антиглобалиста: С 89 Сб. – М, 2004. – С. 348.